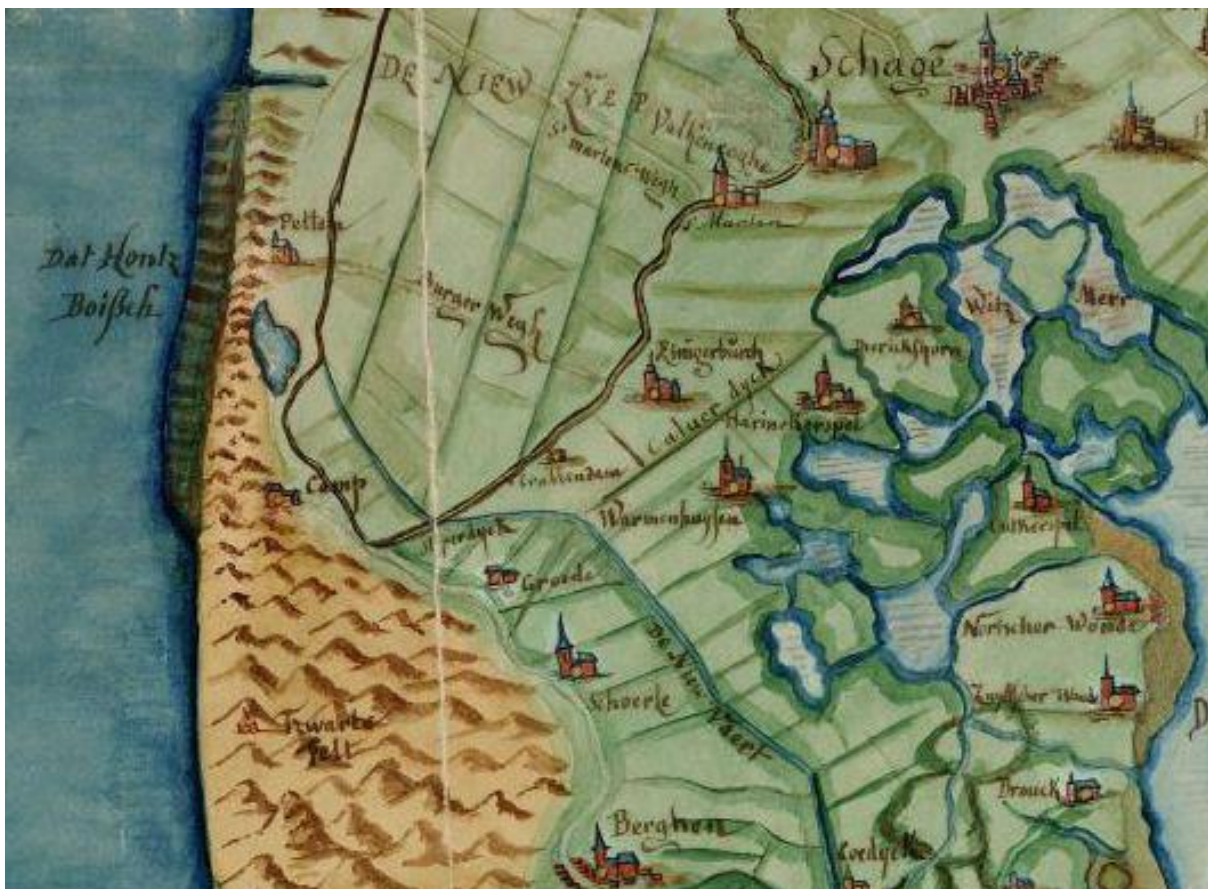

Warmenhuizen, Heemtweg 5

Bureauonderzoek naar de archeologische waarde
van een perceel gelegen aan de Heemtweg 5 te Warmenhuizen

Opdrachtgever: Bouwkundig Ontwerp- en Tekeningbureau J.R.Volbeda

Bevoegd gezag: Gemeente Schagen (Mw. L.Bakker-Rinkel)

Uitvoerder: Archeocultura (F.Diederik)

Archeocultura rapport nummer 113

Schagen, juni 2014

Afb schutblad: detail van de kaart van Christiaan Sgrooten, met centraal gelegen het dorp Warmenhuizen.

1.0	Samenvatting	pag. 4
1.1	Doel en vraagstelling	pag. 5
1.2	Werkwijze	pag. 5
1.3	Beleidskaders	pag. 6
1.4	Huidige Situatie	pag. 8
1.5	Toekomstige situatie	pag. 8
2.0	Bureauonderzoek en verwachtingsmodel	pag. 10
2.1	Geologie	pag. 10-15
2.2	Historische ontwikkeling van de Geestmerambacht	pag. 16-23
2.2.1	Prehistorie en Romeinse Tijd	pag. 16
2.2.2	Vroege Middeleeuwen	pag. 18
2.2.3	Late Middeleeuwen	pag. 19
3.1	Bekende archeologische waarden	pag. 21
4.0	Archeologisch verwachtingsmodel	pag. 24
5.0	Conclusie en aanbeveling	pag. 25
6.0	Gebruikte literatuur	pag. 26
6.1	Digitale beeldarchieven	pag. 27

1.0 Samenvatting

Archeocultura heeft in opdracht van J.R. Volbeda een bureauonderzoek uitgevoerd voor een perceel gelegen aan de Heemtweg 5 te Warmenhuizen. De aanleiding voor het onderzoek wordt gevormd door het voornemen van de eigenaar een groot bedrijfsgebouw en kassen op te richten.

Het plangebied ligt aan de zuidzijde van de Heemtweg, binnen een contour waarbinnen een archeologievergunning nodig is bij grondverstoringen dieper dan 35 cm en over een oppervlakte die groter is dan 50 meter². De oppervlakenorm wordt ruimschoots overschreden en doordat heipalen en sleuven voor aan te brengen infrastructurele werkzaamheden ook de diepere ondergrond zullen raken, kan worden verwacht dat eventuele archeologische resten zullen worden verstoord.

De Gemeente Schagen stelt als eis dat een onderzoek naar de eventuele archeologische waarden op het terrein zou worden ingesteld.

Dit bureauonderzoek is uitgevoerd door Archeocultura uit Schagen.

De conclusie is dat het zeer waarschijnlijk is dat er archeologisch interessante grondlagen aanwezig zijn, en dat de mate van verstoring door de voorgenomen bouwwerkzaamheden op eventueel aanwezige archeologische resten onduidelijk is, omdat niet bekend is op welke diepte ten opzichte van het maaiveld zich eventuele archeologische resten bevinden.

Om vast te stellen waar archeologisch waardevolle lagen aanwezig zijn, wordt geadviseerd om ter plekke van de nieuwbouw een karterend booronderzoek te laten uitvoeren. Dit onderzoek moet de diepteligging en mogelijke gaafheid van archeologische lagen in kaart brengen.

1.1 Doel en vraagstelling van het bureauonderzoek:

Het doel van het bureauonderzoek is het verkrijgen van inzicht in bekende en te verwachten archeologische waarden in en om het plangebied. Op basis van de verworven informatie wordt een archeologisch verwachtingsmodel voor de bouwlocatie opgesteld.

De volgende vragen zullen, indien mogelijk, beantwoord worden:

- . Wat is de bodemopbouw en de vermoedelijke intactheid van het bodemprofiel binnen het plangebied?
- . Zijn er behoudens waardige archeologische zaken in het onderzoeksgebied aanwezig?
- . Is aanvullend onderzoek door middel van karterende of waarderende boringen of proefsleuven noodzakelijk?

Het antwoord op deze vragen zal worden verwerkt in een archeologisch verwachtingsmodel voor het plangebied, waarbij aangegeven zal worden of een nader onderzoek door middel van karterende boringen of door middel van proefsleuven nodig zal zijn of niet.

1.2 Werkwijze

Het bureauonderzoek is uitgevoerd conform de eisen van de kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, 3.2) en bestaat uit de volgende onderdelen:

- 1 beschrijving van de huidige situatie en de toekomstige situatie (KNA LSO2);
- 2 beschrijving van de historische situatie en de landschappelijke ontwikkeling (KNA LSO3);
- 3 beschrijving van de bekende archeologische waarden (KNA LSO4);
- 4 het opstellen van een archeologisch verwachtingsmodel (KNA LSO5).

Om tot een gefundeerd archeologisch verwachtingsmodel te komen is voor het onderzoek relevant bronnenmateriaal geraadpleegd.

De gegevens voor het bureauonderzoek zijn ontleend aan:

- . Archis, het geautomatiseerde archeologische informatiesysteem voor Nederland. Onderdelen hiervan vormen de Archeologische Monumenten Kaart (AMK) en de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW);
- . geomorfologisch, bodemkundig, topografisch en historisch kaartmateriaal;
- . archeologische bronnenkaart en beleidsadvieskaart van de gemeente Schagen;
- . archeologische rapporten en publicaties;
- . aanvullende informatie van lokale archeologen en of historici.

1.3 Beleidskaders

Rijksbeleid

De Wet op de Archeologische Monumentenzorg is op 1 september 2007 in werking getreden. De nieuwe wet heeft zijn beslag gekregen via een wijziging van de Monumentenwet 1988, aanpassingen in de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) en enkele andere wetten en met de invoering van de Wabo (2010). Met de nieuwe Wet op de Archeologische Monumentenzorg is het accent komen te liggen op het streven naar het behoud en beheer van archeologische waarden in de bodem (in situ) en het beperken van (de noodzaak van) archeologische opgravingen.

Uitgangspunt van het nieuwe beleid is tevens het principe 'de verstoorder betaalt'. Bij het voorbereiden van werkzaamheden die het bodemarchief kunnen verstoren, dient onderzocht te worden of daardoor archeologische resten beschadigd kunnen worden.

Als uit het onderzoek blijkt dat er archeologische waarden aanwezig zijn en deze niet ter plaatse behouden kunnen blijven, dan dient de initiatiefnemer van het werk de kosten te dragen die gepaard gaan met het opgraven en conserveren van de plaats. Met de introductie van de nieuwe wet zijn de kerntaken en bestuurlijke verantwoordelijkheden van gemeenten veranderd. Eén van de belangrijkste consequenties is, dat gemeenten een centrale rol is toegekend in de bescherming van archeologisch erfgoed. In de wet is bepaald, dat gemeenten door inzet van een planologisch instrumentarium het archeologisch belang dienen te waarborgen. Bescherming van het archeologisch erfgoed kan onder meer vorm krijgen door in bestemmingsplannen regels ter bescherming van bekende en te verwachten archeologische waarden op te nemen. In de regelgeving is vastgelegd dat in het kader van een omgevingsvergunning van de aanvrager geëist kan worden dat hij een rapport overlegt waarin de archeologische waarde van het te verstoren terrein voldoende is vastgesteld. Voor de toetsing van archeologische waarden is een archeologisch bestel ontwikkeld, waarmee de archeologische waarde van een terrein bepaald kan worden door middel van een getrappt systeem van onderzoek. In het kader van het vrijstellingsbesluit volstaat in eerste instantie een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (IVO-K).

Gemeentelijk beleid

Met de invoering van de Wet op de archeologische monumentenzorg in 2007 is de verantwoordelijkheid voor het bodemarchief gedelegeerd aan gemeenten. Gemeente Schagen beschikt derhalve over eigen archeologiebeleid en treedt op als bevoegd gezag.

Verder zijn de landelijke en provinciale richtlijnen leidend voor het opstellen en toetsen van het onderhavig onderzoek.

. Is aanvullend onderzoek door middel van karterende of waarderende boringen of proefsleuven noodzakelijk?

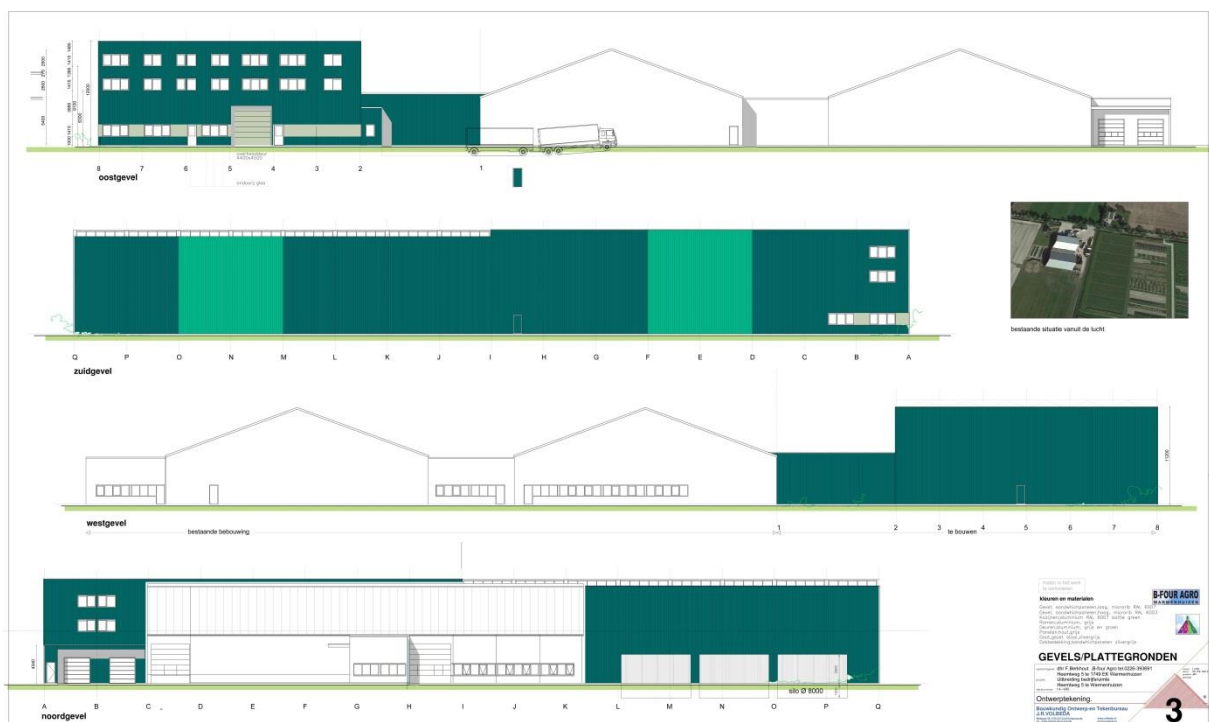
. Is aanvullend onderzoek door middel van karterende of waarderende boringen of proefsleuven noodzakelijk?

1.4 Huidige situatie

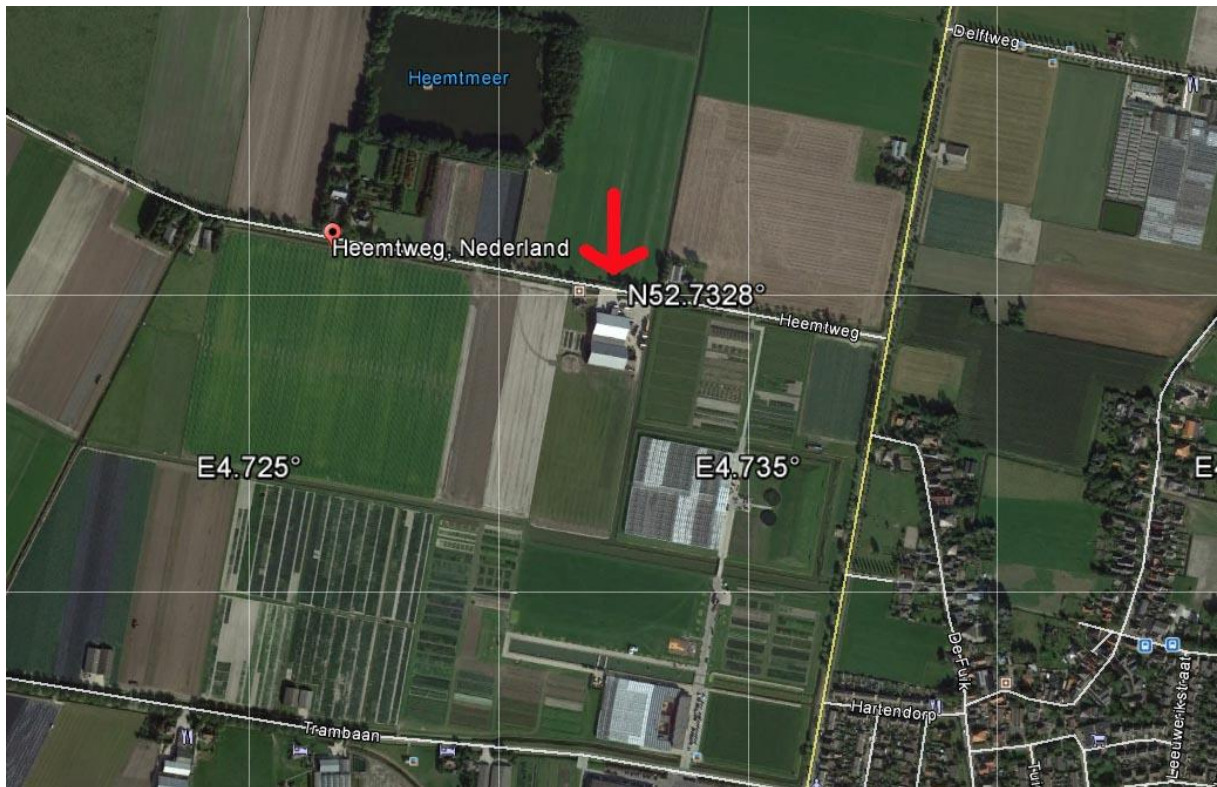
De huidige bebouwing is op dit moment geconcentreerd aan de noordzijde van het 325 diepe perceel en bestaat uit een woonhuis met enkele grote bedrijfsgebouwen. Het geheel maakt geen deel uit van het bedrijventerrein 'Trambaan', waar het aan grenst en waarvoor een eigen bestemmingsplan bestaat. Het te bebouwen stuk land bestaat op dit moment uit grasland en valt onder Bestemmingsplan Landelijk Gebied met een archeologiewaarde van 3.

1.5 Toekomstige situatie

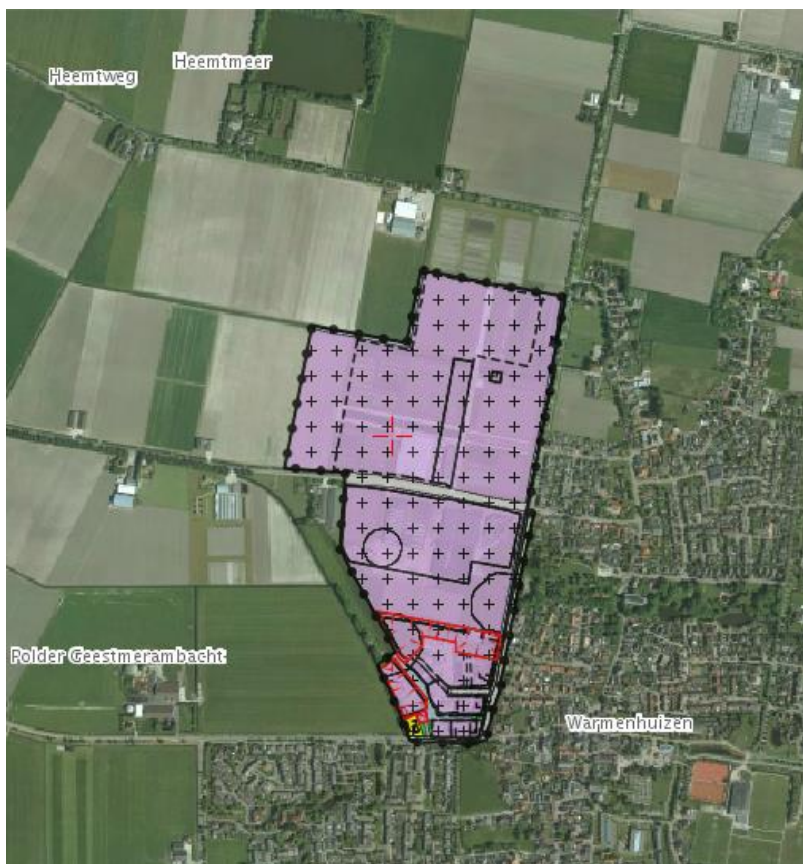
De bebouwing zal sterk worden uitgebreid door de bouw van een grote loods. Het gehele perceel met een diepte van 325 meter zal worden bebouwd. Voor de bouw hiervan zullen diepere ingrepen in de bodem nodig zijn, evenals voor de aanleg van nutsleidingen en afvoeren. Hierdoor zal een eventueel aanwezig archeologisch bodemarchief in sterke mate kunnen worden aangetast.

Afb 1 maten van het gebouw en het bouwblok.

Afb. 2. Huidige bebouwing, ten zuiden waarvan de nieuwe hal wordt gebouwd

Afb. 3 Contouren van het bestemmingsplan 'Trambaan'; waaruit blijkt dat het plangebied in een ander regiem valt.

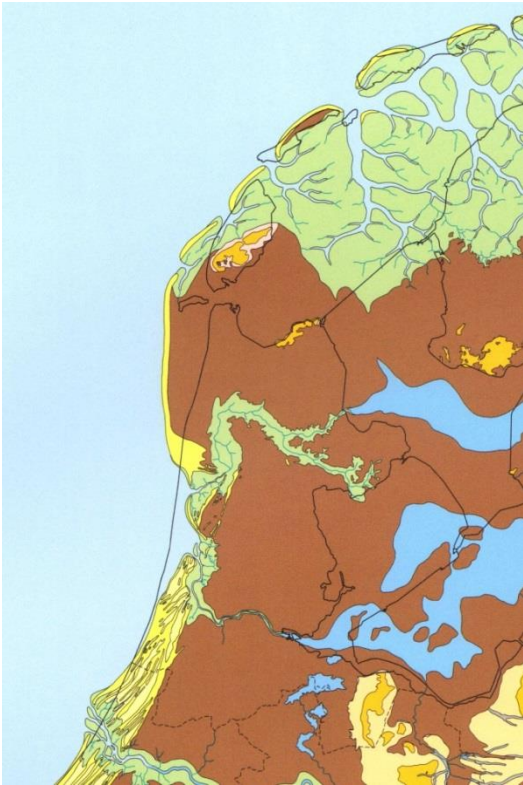
2 Bureauonderzoek en verwachtingsmodel

2.1 Geologie Geestmerambacht

Tijdens de verschillende ijstijden in het pleistoceen lag de zeespiegel ruim 80 meter lager dan tegenwoordig. Het zeewater was toen namelijk opgeslagen in grote ijskappen in Canada en Noord-Scandinavië. Het Noordzee bekken lag grotendeels droog en er was sprake van een toendra-achtige vlakte, waarvan ook het onderzoeksgebied bij Eenigenburg onderdeel uitmaakte.

Door de relatief snelle temperatuurstijging aan het einde van het pleistoceen (circa 11.000 tot 9.000 voor Chr.) smolten de ijskappen en steeg het niveau van de zeespiegel sterk. De afnemende druk van de smeltende ijskappen leidde tot een stijging van de bodem in Scandinavië. Om het zogenaamde isostatische evenwicht in de aardkorst te compenseren, daalde hierdoor de bodem in Nederland. In het Nederlandse kustgebied vond dan ook een relatief grote zeespiegelstijging plaats. Vooral in het Atlanticum (7.000 tot 3.900 voor Chr.) werd door een blijvende stijging van de zeespiegel een dik pakket afzettingen gevormd. Voor de kust van Noord-Holland lag echter, door de relatief hoge ligging van het pleistocene zand, een gesloten duinenboog die ter hoogte van Bergen begon en doorliep tot en met Vlieland. Hierdoor heeft het onderzoeksgebied vooral te maken gehad met het getijdengebied dat zich ten zuiden van Alkmaar vormde. Dit getijdenbekken verplaatste zich door de stijging van de zeespiegel steeds verder landinwaarts. Langs de randen hiervan bevond zich een moerassige zone waarin zich laagveen vormde (basisveen). Pas vanaf ongeveer 3900 voor Chr. steeg de zeespiegel minder snel en werd de getijdengeul die van onder Bergen tot voorbij Schagen liep, langzaam opgevuld met zand en klei. In de lagune achter de kustlijn was opnieuw sprake van veengroei (Hollandveen) in de voormalige getijdenbekkens. Omdat de kustlijn

nog niet geheel gesloten was (de zeegaten van Bergen en van Alkmaar waren deels nog open) en de zeespiegel nog wel steeg, heeft de zee de laagveenmoerassen van tijd tot tijd opgeruimd. Hierdoor kon het achterliggende gebied blijven ontwateren, daalde het oppervlak en werd het laagveen door de zee overstroomd.

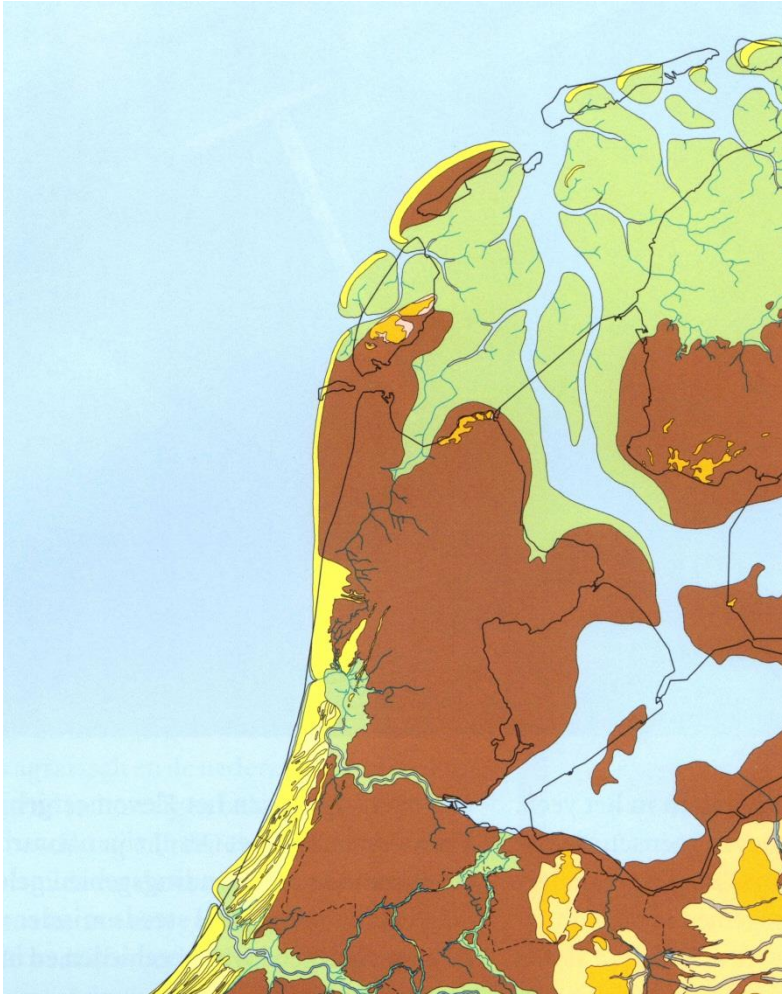
Afb 4 Landschappelijke situatie in het midden van de Bronstijd.

Tijdens deze overstromingen werden klei en slib afgezet. Deze afzettingen zorgden voor ophoging van het gebied waardoor de zee weer minder invloed kreeg en zich een nieuw veengebied kon ontwikkelen. Door deze afwisseling ontstond een gelaagd pakket van veen en klei- en zandafzettingen doorsneden door getijdengeulen. Van deze geulen zijn twee hoofdtakken in Noord-Holland te onderscheiden. Eén van de zijtakken heeft in de richting van Schagen gelegen. Het plangebied ligt in aan de rand van de toenmalige wad/kweldergronden en het hoger gelegen veen.

In ongeveer 1.800 voor Chr. sloot het zeegat van Bergen zich en had de zee minder invloed op het achterliggende gebied van geulen, kwelders en laagveen. Hierdoor werd bewoning mogelijk op de hoger gelegen kreekruggen. Er vonden voorlopig geen grote inbraken meer plaats en de veenmoerassen veranderden in hoogveenkussens. In de Geestmerambacht en bij Schagen zijn inmiddels drie woonplaatsen vastgesteld uit de overgang van Vroege naar Late Bronstijd.¹ Rond 1600 v. Chr. is er echter een korte periode geweest van verhevigde zee-invloed, waardoor vrijwel het gehele westelijk deel van de voormalige lagune opnieuw werd afgedekt door een laag zavelige klei. Na 1600 v. Chr. was bewoning in het gebied achter het voormalige zeegat van Bergen door verhoging van de grondwaterstand en toenemende vernatting voorlopig niet meer mogelijk. Pas toen een groot deel van het gebied was bedekt door veenkussens die een gemiddelde dikte van ruim een meter hadden en de afwatering door een stelsel van veenriviertjes werd verzorgd, kon de mens terugkeren naar het gebied. Dit heeft plaatsgevonden rond 350 v. Chr. Vanaf die tijd is het voormalige kweldergebied, de Zijpe, waarin de latere rivier de Rekere de hoofdslagader van de Geestmerambacht vormde, de voornaamste afwatering. De gebieden verder oostelijk waren echter onbegaanbare veenmoerassen. Het plangebied ligt op de overgang van een mogelijk bewoonbaar oud kwelderlandschap en een woest veenmoeras. In de tweede en derde eeuw werd er op zeer veel plaatsen gewoond en waren er handelscontacten met de Romeinen die ten zuiden van de Rijn woonden. In de derde eeuw neemt op veel plaatsen de wateroverlast toe en worden de laagst gelegen woonplaatsen overstroomd, waardoor een dun laagje zeer vette klei wordt afgezet. Op andere plaatsen weet zich bewoning te handhaven tot

¹ De vindplaats in de Geestmerambacht aan de Wagenweg (Peter Vos, in voorbereiding)

ver in de vierde eeuw. Inmiddels is er op de natte laagste punten weer sprake van veengroei, waardoor de venen hoger worden.

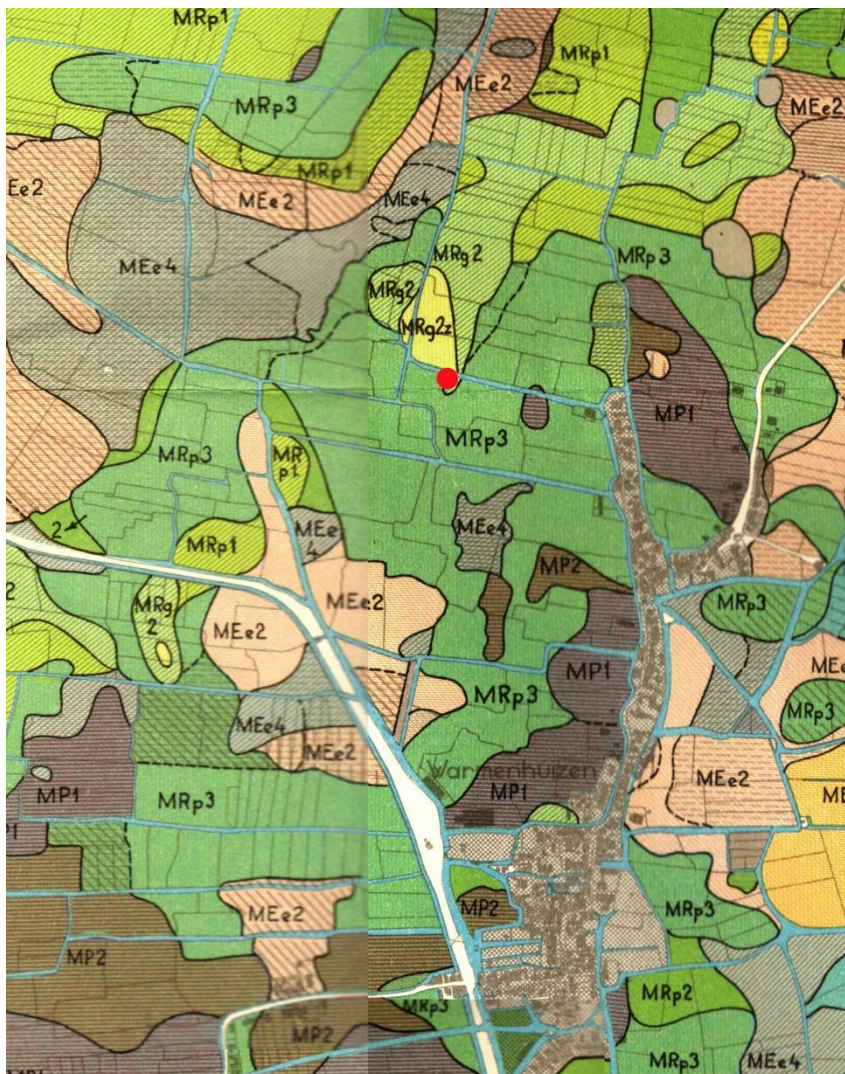

Afb. 5 Landschapsreconstructie Romeinse Tijd met daarin de belangrijkste afwatering naar het noorden getekend.

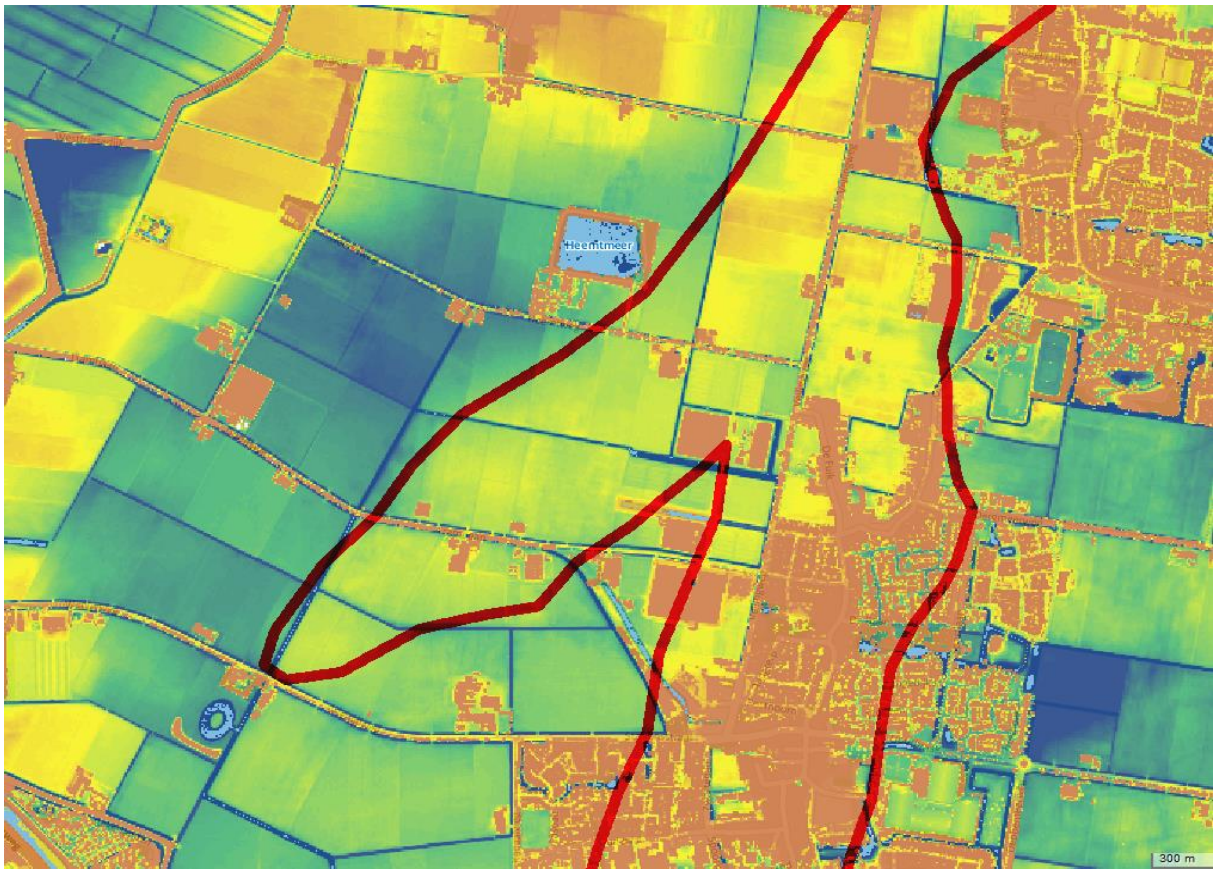
Vanaf 1000 n. Chr. begint de kust echter te verstuiven en ontstaan er duinen die grote delen van het kwelder- en veengebied afdekken. Ook de afwatering komt hierdoor in de knel. Een stijgende zeespiegel en een, door agrarische bewerking dalend landschap, zorgen voor overstromingen in het estuarium van de Rekere/Zijpe. De oudste overstromingen zorgden voor de afzetting van een zeer zware klei (pikklei) op het oude landschap. In deze periode zijn de eerste kaden en (lage) dijkes aangelegd langs het bestaande, deel nog natuurlijke, afwateringssysteem. In de twaalfde en dertiende eeuw was er echter sprake

van hevige overstromingen waardoor grote delen van het landschap werden afgedekt door een dikke laag zavelige klei.

In de Geestmerambacht waren met name de noordwestelijke delen het sterkst onderhevig aan overstromingen en werden veel oude woonplaatsen opgegeven. Waar dat niet het geval was, zoals in Warmenhuizen, werden woonplaatsen opgehoogd tot terpen en werden landerijen beschermd door ze te omgeven door (lage) kades. Kort na 1300, als de Westfriese Dijk definitief is gesloten, komt er een eind aan de afzetting van zeeklei.

Afb 6. De geologische toestand in de Geestmerambacht rondom Warmenhuizen. Du Burck 1957. De stip geeft de huidige plaats aan de Heemtweg aan. Het plangebied, ten zuiden van de stip, ligt in een gebied waar een dek van 50 centimeter klei (Rekere-gorsgronden in de toenmalige benaming) gelegen op pikklei (wadafzettingen)

Afb 7. Print screen van het Actueel Hoogtebestand Nederland waarop de contour is aangegeven van een in de ondergrond aanwezig geulsysteem.

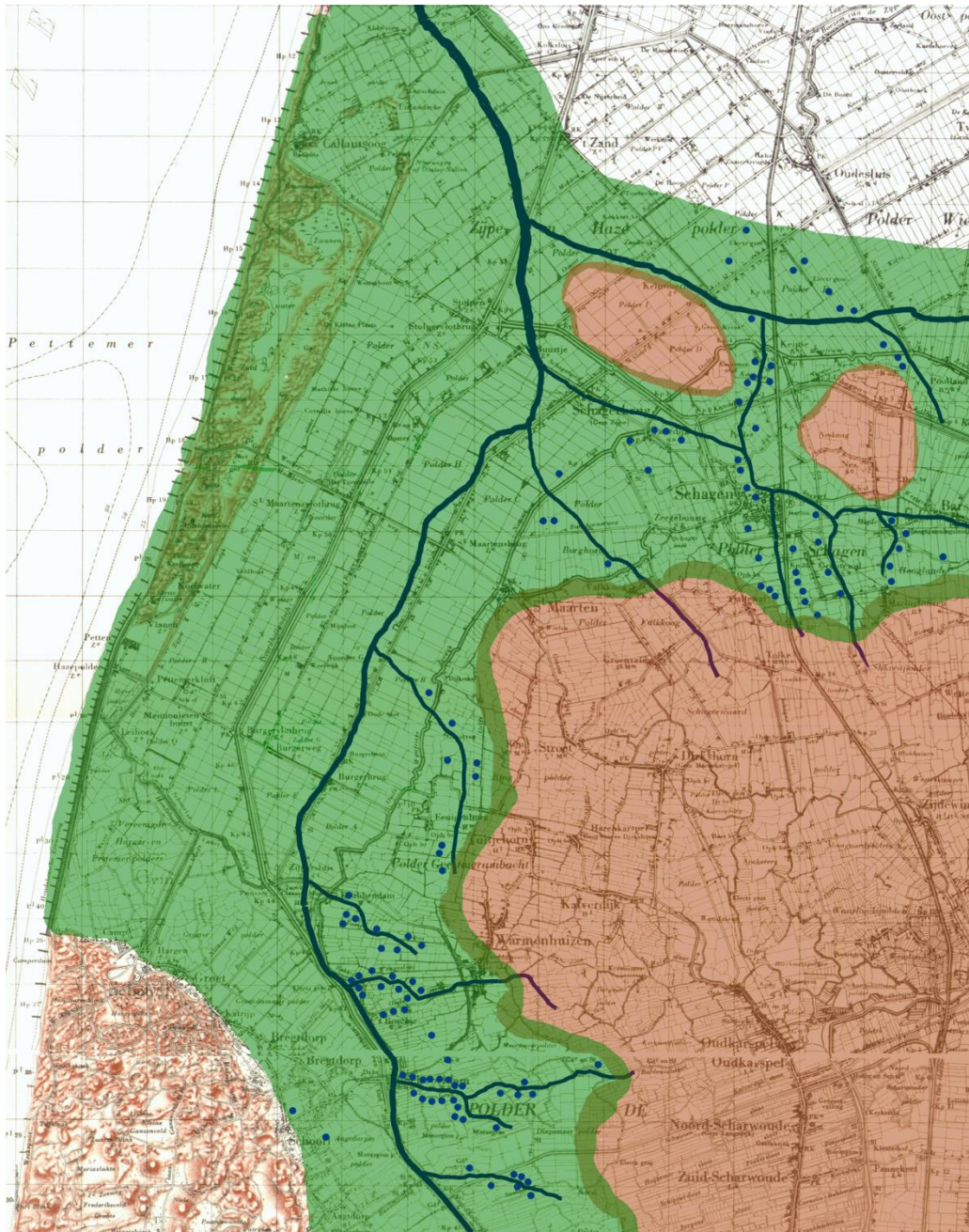
2.2 Historische ontwikkeling van de Geestmerambacht

2.2.1 Prehistorie en Romeinse Tijd

Het gebied dat beheerst werd door de invloed van het Gat van Bergen, kwam na 1200 BC in een rustige situatie; zee invloed was zeer gering en in de diepste gedeelten, die vol water stonden of erg vochtig waren, ontstonden rietmoerassen, die na verloop van tijd begroeid raakten met rietbos en vervolgens met veenmos. Op de flanken van de droge kwelders kon worden gewoond, hetgeen is aangetoond door verspreid voorkomend materiaal uit de Late Bronstijd.² Waarschijnlijk is toen al een voorloper van de Rekere van belang geweest voor de afwatering van het gebied, toen nog naar het zuiden toe. De bewoningsmogelijkheden dicht in de buurt van de voormalige kwelder waren goed, maar toen het zeewaterniveau weer steeg, stagneerde de natuurlijke afwatering en verdween de bewoning. Door de nattere omstandigheden kon het veengebied zich verder uitbreiden en ontstonden er zelfs hoge veenkussens die volgezogen zaten met water en plantenresten. Pas in de eerste eeuwen voor de jaartelling functioneerde de afwatering beter en liep nu naar het noorden toe in de richting van Schagen en verderop tot boven Callantsoog waar zich de monding (de Sipe) bevond. Op de kust tussen Bergen en Hargen waren altijd mensen blijven wonen en die konden zich rond 100 v. Chr. vestigen aan de oostzijde van de Rekere, daar waar het hoogveen door kleine beken werd ontwaterd. De bewoning wist zich in de omgeving van de Rekere gedurende vele eeuwen te handhaven, maar verdwijnt waarschijnlijk even voor 300 n. Chr. wegens hernieuwde wateroverlast.

² Collectie Schermer waarneming 92: 111.790/524.575

In de Geestmerambacht zijn tientallen nederzettingsterreinen uit de Late IJzertijd en de Romeinse Tijd bekend.³

Afb 8. Reconstructiekaart van de bewoning uit de Late IJzertijd en de Romeinse Tijd; duidelijk is te zien dat er in de nabijheid van water werd gewoond, omdat daar de afwatering van het veen het beste was. Het gehele oosten van de Geestmerambacht bestond uit ontoegankelijke hoogveen moerassen. Diederik 2002.⁴

³ Van de Beek 1995

⁴ Alle nederzettingenplaatsen in de Geestmerambacht zijn geënt op de bevindingen van Schermer – zie literatuur.

2.2.2 Vroege Middeleeuwen

Hoewel continuïteit van bewoning niet valt uit te sluiten, zijn daar echter nog geen concrete bewijzen voor te vinden, zodat mag worden aangenomen dat het gehele (veen)gebied achter de kust enige tijd onbewoonbaar is geweest.⁵ De bewoners van de kust gingen het blijkbaar goed, want al in de zevende eeuw was de streek tussen Bergen en Hargen dusdanig dicht bevolkt, dat men zich wederom aan de oostoever van de Rekere vestigde. Het is voorlopig nog de vraag of dat stelselmatig en volgens een bepaald stramien gebeurde. De 'rommelige' indeling ten oosten van Warmenhuizen, doet vermoeden dat daar al aanwezige landschappelijke factoren de verkaveling beïnvloedden. Voor het overige zijn, vooral aan de noordzijde van het dorp de oorspronkelijke Oost-west lopende kavelstructuren goed herkenbaar op kaarten en (lucht)foto's.

Afb 9. Herkenbare Oost-west lopende kavelinrichting.(opname 1944)

⁵ Diederik 2002 p 37

Er werd aanvankelijk niet in dorpsvorm gewoond, maar iedere eigenaar of pachter, woonde op het land dat hij bewerkte. De verbindingswegen waren de brede sloten tussen de percelen. Deze percelen waren oorspronkelijk 20 hectare groot en besloegen dan een oppervlakte van één hoeve. De percelen die bij de kerk hoorden, zijn waarschijnlijk groter geweest, omdat ten minste 10% van alle nieuw ontgonnen land aan de kerk kwam.

2.2.3 Late Middeleeuwen

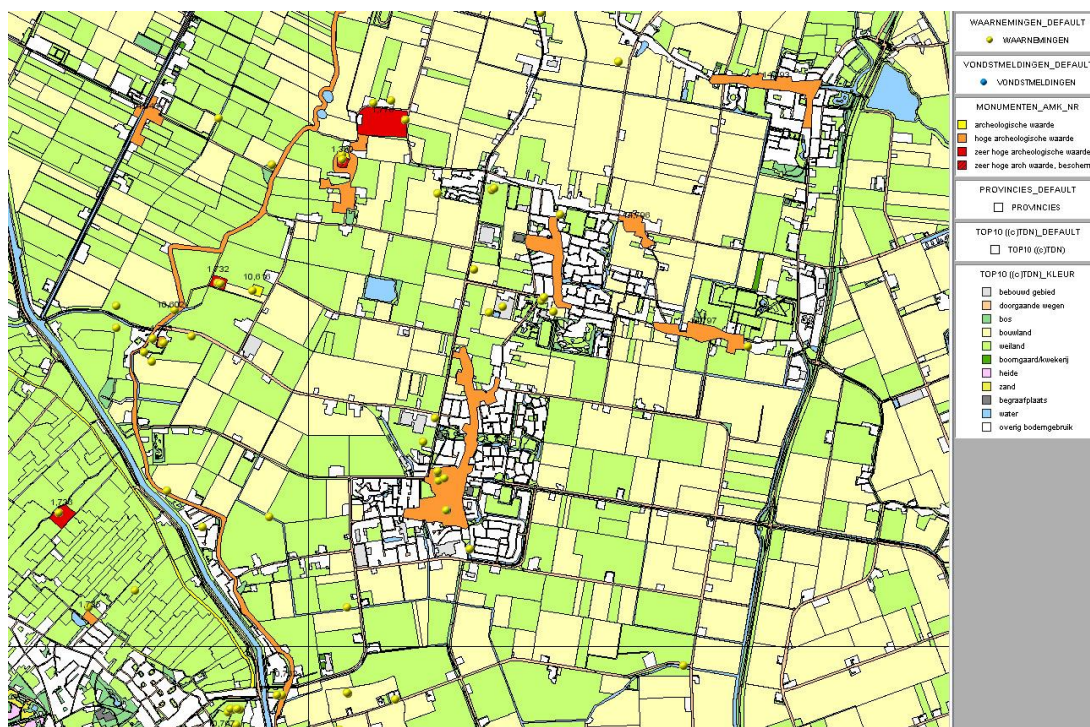
De situatie in Warmenhuizen is blijkbaar als een tijdje anders dan verder zuidelijk in de Geestmerambacht. In Warmenhuizen is men al vrij vroeg begonnen met het ophogen van de woonplaatsen tot terpen. Bij onderzoek in de Hartendorp bleek dat al in de Vroege Middeleeuwen verhoging en verharding van het woonvlak ter hand werd genomen. De meeste terpen daar zijn dus ontstaan uit 'vlaknederzettingen'. De overstromingen die zijn begonnen in de vroege twaalfde eeuw, hebben hun hoogtepunt in 1248 en 1287 als noordelijk van Warmenhuizen bijna alle land onderloopt. De Warmenhuizers verbinden vervolgens de al aanwezige terpen door een kade, waardoor bescherming tegen het zeewater uit het westen wordt gewaarborgd. Intussen is men dus slechts in staat om door kaden en dijken ongewenst water buiten te houden, maar is men nog niet bij machte om water weg te malen. Dit gebeurt pas kort na 1400 als Floris van Alkemade in Alkmaar een nieuwe vinding demonstreert: de wind-watermolen.

Afb. 10. Kadasterkaart plm. 1823 met daarop het plangebied; in groen aangegeven de oude bebouwing en de terpverhogingen waarlangs en waarover nu de Veilingweg loopt. Duidelijk is te zien dat zich geen bebouwing in de polder bevindt.

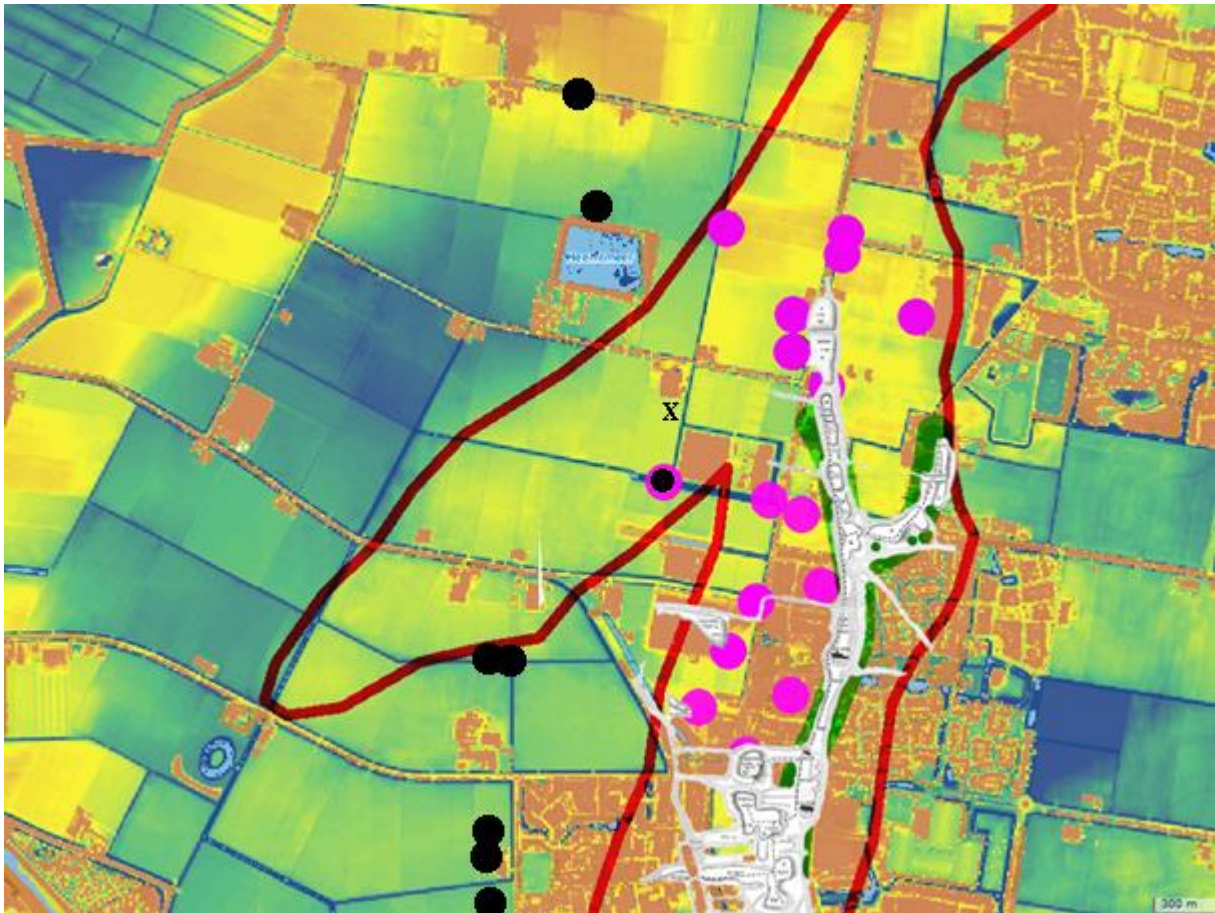
3.1 Bekende archeologische waarden

Het gehele oude dorp Warmenhuizen en directe omgeving kan worden beschouwd als relict uit de Vroege en late Middeleeuwen. Het is een aaneenschakeling van terpen en kaden die tot een lint zijn samengesmolten. Daarnaast bestaan er vele vindplaatsen uit de Vroege Middeleeuwen, die met name door Schermer zijn geïnventariseerd. Een aantal van deze vindplaatsen bevindt zich op korte afstand van het plangebied. Dichtbij het terrein bevindt zich een plek die door Schermer is geïnterpreteerd als een oud kerkhof, waar geen gebouwresten zijn gevonden, maar wel enkele menselijke resten. Het is tevens een van de meest noordelijke vindplaatsen, het geen in overeenstemming is met het in Noord-Holland vaak aangetroffen verschijnsel dat de kerk aan het eind van het dorp lag. De afstand tot het plangebied is echter te groot om delen van dat begraafterrein te kunnen verwachten. Wel is door Schermer op de uiterste zuidpunt van het perceel, tijdens het graven/verbreden van sloten, een vondstconcentratie uit de Romeinse Tijd, Vroege en Late Middeleeuwen aangetroffen.⁶

Afb. 11 Uitsnede uit Archis2, waarop maar zeer weinig vindplaatsen bij Warmenhuizen voor komen. Zie tekst voor verklaring.

⁶ Schermer vindplaats nr 12; De vondsten bestaan uit inheems-Romeins aardewerk, Romeinse import, Merovingisch gedraaid aardewerk, Karolingisch gedraaid aardewerk, kogelpot en Andenne.

Afb. 12. Dezelfde printscreen van het Actueel Hoogtebestand Nederland als afbeelding 6, maar dan met aangegeven archeologische vindplaatsen en het terpen/dijkstelsel van Oud Warmenhuizen. De vindplaatsen zijn vastgesteld tijdens de ruilverkavelingswerkzaamheden en zijn voor een groot gedeelte niet in Archis terecht gekomen, omdat gedacht werd dat door de ruilverkaveling alle bodemarchief vernietigd zou zijn. De paarse stippen zijn Middeleeuwse vindplaatsen, de zwarte zijn vindplaatsen uit de Late IJzertijd en de Romeinse Tijd. 'X' is de plan locatie.

4.0 Archeologisch verwachtingsmodel

Uit het kaartbeeld blijkt duidelijk dat westelijk van Warmenhuizen een zone aanwezig is met nederzettingen uit de Late IJzertijd en de Romeinse Tijd. Deze zone is gelegen op oude hoge kweldergronden. De zone met Middeleeuwse nederzettingsterreinen bevindt zich verder naar het oosten. De strook van bewoning uit de Romeinse Tijd is bedekt door nieuwe kwelderafzettingen, waardoor de bewoners zich genoodzaakt zagen hogere gronden verder oostwaarts op te zoeken. De door Schermer gevonden plek binnen het plangebied is interessant omdat deze materiaal uit beide perioden heeft opgeleverd. Sporen uit de Vroege Middeleeuwen zijn ruim bekend in de directe omgeving het plangebied; het gaat in veel gevallen om 'vlakkeveldnederzettingen' uit de Vroege Middeleeuwen, waarvan een aantal is uitgegroeid tot terpen. Enkele van deze terpen zijn echter in de jaren '60 van de twintigste eeuw tijdens ruilverkavelingswerkzaamheden weggegraven. Zo is op een perceel direct ten zuiden van de Trambaan een middeleeuwse terp verdwenen. Toch bleken Vroegmiddeleeuwse resten, zij het in minder goede conditie, in 1993 nog goed interpreteerbaar⁷. De sloten rondom de terp werden toen echter niet gelokaliseerd, maar kunnen veel archeologische informatie bevatten. Hetzelfde kan worden gezegd van de woonplaatsen die ten oosten aan het plangebied raken. Al met al lijkt de planlocatie archeologisch veelbelovend.

⁷ Waarneming 43126 door de AWN gedaan.

5.0 Conclusie en aanbeveling

De verwachting voor het terrein dat tussen twee stroken waarlangs prehistorische dan wel Vroeg-Middeleeuwse bewoning gelegen is, dat er wel degelijk sprake is van de aanwezigheid van archeologisch interessante lagen en sporen; wat echter niet goed bekend is, is op welke diepte deze ten opzichte van het maaiveld liggen. Vooral de door Schermer gevonden woonplaats is nooit verder gekarteerd en de omvang daarvan is onbekend. Het door hem gevonden materiaal geeft echter aan dat het om een langdurig bewoonde plaats gaat uit zowel de Romeinse Tijd, De vroege- en de Late Middeleeuwen. Geadviseerd wordt om het gehele terrein te laten uitboren door een gecertificeerd bureau, teneinde de diepteligging en gaafheid van eventuele nog aanwezige archeologische resten in kaart te brengen. Pas daarna kan worden beslist welke maatregelen nodig zijn om de archeologische resten te behouden.

6.0 Gebruikte literatuur

Beleidsnota Cultuurhistorie Gemeente Harenkarspel, vastgesteld in juli 2012.

Bestemmingsplan Bedrijventerreinen. Vastgesteld 6 nov 2012, Gemeente Harenkarspel.

Bestemmingsplan Landelijk Gebied Harenkarspel. Vastgesteld.

Blom, J.M. (ADC ArcheoProjecten) (2012-10-22)
Dorpsstraat 194 te Warmenhuizen (gemeente Harenkarspel) Een Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek.

Cock, J.K. de, 1965: *Bijdrage tot de historische geografie van Kennemerland in de middeleeuwen op fysisch-geografische grondslag*, Arnhem.

Diederik, F. 1989. *Archeo-logica, de archeologie van het noorden van Noord-Holland in historisch en landschappelijk perspectief*. Schoorl.

Diederik, F. 1991. *De archeologie van de Zijpe*. In: *Zijper Historie Bladen*, 9e jaargang, nr. 1, pag. 10 - 17.

Diederik, F., 2014: *Warmenhuizen, Trambaan. Bureauonderzoek en verkennend veldonderzoek naar de archeologische waarde van het bedrijventerrein 'Trambaan' te Warmenhuizen, Schagen* (Archeocultura rap- port nr. 110).

Esser, E. (2005-01), *Dierlijke resten uit de terp Hartendorp van Warmenhuizen*.

Halverstad, R.N. (ADC ArcheoProjecten) (2013-01), *Harenkarspel Warmenhuizen Dorpsstraat 194 Opgraving*.

Peutz, 2008: *Rapport Ruimtelijke onderbouwing met betrekking tot de bouwplannen omvattende een bedrijfsuitbreiding aan de Heemtweg 5 te Warmenhuizen*. Zoetermeer.

Rooij, J.A.G. van (2012-05-31), *Economische ontwikkelingszone Oudevaart-Zuid te Warmenhuizen (gemeente Harenkarspel) Bureauonderzoek*.

Rooij, J.A.G. van (2012-08-21), *Harenkarspel Warmenhuizen Oudevaart-Zuid Booronderzoek*.

Salomons, K.T. 2014. *Een karterend proefsleuvenonderzoek op het BEJO zaden terrein, Trambaan 2a te Warmenhuizen, gemeente Schagen*.
Hollandia rapport 492

Schermer, A. 1969a. *Geestmerambacht II. Beschrijving van vondsten en waarnemingen tijdens de herverkavelingswerken gedaan in het zg. blok 1968 in hoofdzaak aangaande de eerste eeuwen van de jaartelling*.
W.F.O.N. 36, p. 172 190.

Schermer, A. 1971. *Geestmerambacht III. Verslag van vondsten en waarnemingen gedaan tijdens de herverkavelingswerken in het blok 1969 etc. etc.* W.F.O.N. 38, p. 144 - 160.

Smit, B.I. (2002), *Plangebied Stationsstraat te Warmenhuizen, gemeente Harenkarspel*.

Soonius, C.M. (1999), *Woningbouwlocaties Tuitjenhorn en Warmenhuizen, gemeente Harenkarspel*.

Verboom-Jansen, Msc M. (Archaeological Research & Consultancy) (2012-08-23), *Een archeologisch bureau-onderzoek en verkennend inventariserend veldonderzoek door middel van boringen aan de Warmenhuizerweg te Warmenhuizen, gemeente Harenkarspel (NH)*.

Waldus, W.B. (2005), *Warmenhuizen Hartendorp*.

Woltering, P.J. 1975 t/m 1990. *Archeologische kroniek van Noord-Holland over 1974 t/m 1989*.

Holland, regionaal-historisch tijdschrift, in de oktober nummers.

Digitale archieven

<https://easy.dans.knaw.nl> voor wetenschappelijke archeologische rapporten.

www.watwaswaar.nl Website met hoogwaardige scans van de kadastrale minuutplannen (rond 1820/1830) van Nederland.

www.beeldbanknh.nl Website met zeer divers historisch beeldmateriaal met Noord-Hollandse thema's, zoals kaartmateriaal, ansichten, schetsen, schilderijen en foto's.

www.ahn.nl Website Actueel Hoogtelijnenbestand Nederland.